

Práva Romů a Travellerů ve 13 evropských zemích: pohledy vyplývající z průzkumu zaměřeného na Romy z roku 2024

—

Shrnutí

Tento dokument byl vypracována v anglickém jazyce. Agentura FRA nenese zodpovědnost za kvalitu překladu do jiných jazyků.

© Agentura Evropské unie pro základní práva, 2025

Reprodukce povolena pod podmínkou uvedení zdroje.

K použití nebo reprodukci fotografií či jiného materiálu, k nimž Agentura Evropské unie pro základní práva nemá autorská práva, je nutné získat souhlas přímo od držitelů autorských práv.

Ani Agentura Evropské unie pro základní práva, ani žádná osoba jednající jménem agentury není odpovědná za případné využití těchto informací.

Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2025

FRA – AGENTURA EVROPSKÉ UNIE PRO ZÁKLADNÍ PRÁVA

Schwarzenbergplatz 11 – 1040 Vídeň– Rakousko

Tel. +43 158030-0 – Fax +43 158030-699

fra.europa.eu

linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency

instagram.com/fundamental.rights

facebook.com/fundamentalrights

youtube.com/EUAgencyFRA

x.com/EURightsAgency

Obsah

Proč je tento průzkum potřebný?	4
Potřeba údajů: monitorování rámce EU pro Romy	6
Zpráva	7
Hlavní zjištění	10
Diskriminace Romů na základě jejich původu je stále častá.....	14
Méně Romů žije v chudobě, stále jich je však čtyřikrát více než u obecné populace EU-27	16
I přes zvýšenou důvěru v policii a právní systém Romové nahlašují diskriminaci a obtěžování v nedostatečné míře.....	18
Do předškolního vzdělávání je přijímáno více romských dětí, ale segregace a diskriminace přetrvávají	20
Stále více Romů má placenou práci, avšak genderové rozdíly a diskriminace se rovněž prohloubily	22
Rozdíl ve střední délce života mezi Romy a obecnou populací se snížil	24
Podmínky bydlení pro Romy se zlepšují	26
Závěry	28

Proč je tento průzkum potřebný?

Průzkum zaměřený na Romy z roku 2024 poskytuje srovnatelné údaje o skutečném dopadu právních předpisů a politik EU a členských států v oblasti boje proti diskriminaci a rasismu a v oblasti rovnosti (včetně politik zaměřených na snižování chudoby a sociální začleňování) na Romy/Travellery jako vybranou skupinu nositelů práv. Údaje z některých členských států EU umožňují analyzovat vývojové trendy v průběhu času. Ukazuje se zde, jak EU a její členské státy dodržují své právní závazky týkající se základních práv – zaručených Smlouvou o Evropské unii, Smlouvou o fungování Evropské unie a [Listinou základních práv Evropské unie](#) – ve vztahu k Romům/Travellerům.

Z dosavadních zjištění průzkumů Agentury Evropské unie pro základní práva (FRA) vyplývá, že Romové a Travelleri čelí v celé EU nejen přímému porušování svých základních práv – včetně diskriminace, segregace a obtěžování a násilí motivovaných nenávistí – ale také nepřímému porušování svých zákonem chráněných práv. To se projevuje značnými rozdíly mezi Romy/Travellery a obecnou populací, pokud jde o klíčové parametry úspěšnosti v oblasti vzdělání, zaměstnanosti, zdraví a bydlení.

Zásada nediskriminace je základní zásadou práva EU. Články 2 a 6 [Smlouvy o Evropské unii](#) ⁽¹⁾ výslovně uznávají rovnost a nediskriminaci jako základní hodnoty v kontextu EU.

V roce 2009 bylo Lisabonskou smlouvou zavedeno horizontální ustanovení s cílem začlenit boj proti diskriminaci do všech politik a opatření EU ([článek 10 Smlouvy o fungování Evropské unie](#)) ⁽²⁾. Toto právo je rovněž zakotveno v článku 21 [Listiny základních práv EU](#), který stanoví, že se „zakazuje [...] jakákoli diskriminace založená zejména na pohlaví, rase, barvě pleti, etnickém nebo sociálním původu, genetických rysech, jazyku, náboženském vyznání nebo přesvědčení, politických názorech či jakýchkoli jiných názorech, příslušnosti k národnostní menšině, majetku, narození, zdravotním postižení, věku nebo sexuální orientaci“ ⁽³⁾. Příslušné orgány členských států jsou při provádění práva EU povinny dodržovat Listinu základních práv.

EU si uvědomuje, že mnoho Romů žijících v členských státech je stále marginalizováno a čelí diskriminaci, protiromskému smýšlení (anticiganismu) a socioekonomickému vyloučení. Jejich základní práva jsou ohrožena v několika oblastech života ⁽⁴⁾. Zjištění agentury FRA to opakovaně prokazují na základě spolehlivých statistických údajů od roku 2008. Z výsledků průzkumů agentury FRA z let 2008 ⁽⁵⁾, 2011 ⁽⁶⁾, 2016 ⁽⁷⁾, 2019 ⁽⁸⁾ a 2021 ⁽⁹⁾ vyplývá, že úsilí EU a členských států vede k omezenému a nerovnoměrnému pokroku, pokud jde o přístup Romů k základním právům.

Sdělení Evropské komise z roku 2020 stanovilo [strategický rámec EU pro rovnost, začlenění a účast Romů do roku 2030](#), který má podporovat skutečnou rovnost, sociální a ekonomické začlenění a smysluplnou účast Romů ⁽¹⁰⁾. Zaměřuje se na řešení čtyř cílů týkajících se práva na vzdělání (článek 14 [Listiny základních práv](#)), zaměstnání (chápaného jako svoboda hledat zaměstnání a práci) (článek 15 [Listiny](#)), bydlení (zejména právo na pomoc při bydlení)(článek 34 [Listiny](#)) a práva na přístup ke zdravotní péči (článek 35 [Listiny](#)). Žádá v něm agenturu FRA, aby pravidelně shromažďovala a poskytovala údaje a podkladové informace o pokroku při začleňování Romů v členských státech. O rok později vyzvala [Rada ve svém doporučení o rovnosti, začlenění a účasti Romů](#) ⁽¹¹⁾ členské státy, aby využívaly soubor ukazatelů ⁽¹²⁾ – rámec pro monitorování, který společně vytvořily agentura FRA, Komise a členské státy.

Politiky na úrovni EU pro řešení vyloučení a deprivace Romů jsou stanoveny ve [strategickém rámci EU pro rovnost, začlenění a účast Romů](#) („rámec EU pro Romy“). Stanovuje sedm cílů na úrovni EU pro období do roku 2030. Tři z těchto cílů jsou průřezové a týkají se oblasti rovnosti, začleňování a účasti. Zbývající čtyři cíle jsou odvětvové a týkají se oblasti vzdělávání, zaměstnanosti, bydlení a zdravotní péče. Předpokladem účinného provádění těchto cílů je schopnost měřit dosažený pokrok ⁽¹³⁾.

Sdělení 2020 zasazuje [rámec EU pro Romy](#) do kontextu budování unie rovnosti. Výslovně odkazuje na obecné zásady nediskriminace a rovnosti stanovené ve [Smlouvě o Evropské unii](#) (článek 2 a čl. 3 odst. 3), [Smlouvě o fungování Evropské unie](#) (články 8, 10, 19 a čl. 67 odst. 3), [Listině základních práv](#) (články 20 a 21) ⁽¹⁴⁾ a sekundárních právních předpisech EU, jako je směrnice 2000/43/ES o rasové rovnosti ⁽¹⁵⁾. Zásady a cíle rámce odpovídají také zásadám [Evropského pilíře sociálních práv](#) ⁽¹⁶⁾.

[Rámec EU pro Romy](#) odráží [cíle udržitelného rozvoje](#) Organizace spojených národů a jejich zastřešující zásadu nikoho neopomíjet ⁽¹⁷⁾. Řešením situace Romů může EU napomoci dosažení cílů udržitelného rozvoje. Zvláště důležitými odrazovými body jsou cíle udržitelného rozvoje 1 a 2 (zmírnit chudobu a hlad), 3 a 4 (podporovat zdraví a kvalitní život a kvalitní vzdělání pro všechny), 6 a 7 (přístup k čisté vodě a hygienickým zařízením a dostupná a čistá energie), 10 a 11 (snížit nerovnost uvnitř zemí i mezi nimi a vytvořit udržitelná města a obce) a 16 (mírumilovné společnosti, přístup k právní ochraně pro všechny a efektivní, odpovědné a inkluzivní instituce) ⁽¹⁸⁾.

Agentura FRA používá termínu „Romové“ jako zastřešujícího pojmu k označení Romů, Sintů, Kaléů, Romanišelů, Beášů/Rudarů, balkánských Egyptanů, východních skupin (Domů, Lomů a Abdalů), skupin, jako jsou Travelleri, Jenišové a populace označované administrativním termínem *Gens du voyage* a osob, které se samy označují jako Cikáni ⁽¹⁹⁾. To je v souladu s praxí Evropské komise a v souladu s definicí Rady Evropy. Agentura

FRA, stejně jako Rada Evropy, přidává ve vhodných případech pojem „Travelleri“, s cílem upozornit na opatření, která se jich konkrétně týkají.

Potřeba údajů: monitorování rámce EU pro Romy

Mandát agentury FRA spočívá v poskytování pomoci a odborných znalostí v oblasti základních práv v EU. Jedním ze způsobů, jak toho dosáhnout, je poskytovat orgánům EU a členským státům relevantní, objektivní, spolehlivé a srovnatelné informace a údaje o základních právech ⁽²⁰⁾. [Rámec EU pro Romy](#) rovněž stanoví, že agentura by měla v letech 2020, 2024 a 2028 provádět pravidelný průzkum zaměřený na Romy, který poskytne výchozí údaje a údaje v polovině a na konci období, jež jsou nezbytné k měření změn situace Romů.

V roce 2024 zahájila agentura FRA průzkum zaměřený na Romy/Travellery žijící v deseti členských státech (Bulharsku, Česku, Francii, Řecku, Maďarsku, Irsku, Itálii, Portugalsku, Rumunsku a Španělsku) a ve třech přistupujících zemích (Albánii, Severní Makedonii a Srbsku).

Všechny sledované země byly zahrnuty do předchozích průzkumů a šetření agentury FRA zaměřených na Romy (Druhé šetření o menšinách a diskriminaci v Evropské unii (EU-MIDIS II) v roce 2016, průzkum zaměřený na Romy a Travellery v roce 2019 a průzkum zaměřený na Romy v roce 2021), s výjimkou Albánie, přičemž ve všech těchto zemích žije dostatečně početná populace Romů/Travellerů. Albánie, Severní Makedonie a Srbsko – jako země, které nejsou členskými státy EU – byly do průzkumu zařazeny vzhledem ke skutečnosti, že zastávají funkci pozorovatele ve správní radě agentury FRA a že v těchto zemích žije početná romská populace. Země zahrnuté do průzkumu zaměřeného na Romy z roku 2024 pokrývají 86 % odhadované populace Romů/Travellerů v EU a 54 % odhadované populace Romů/Travellerů v Evropě ⁽²¹⁾.

Cílem průzkumu bylo poskytnout údaje pro doplnění hlavních a vedlejších ukazatelů [rámce EU pro Romy](#), které se použijí při jeho monitorování. Z hlediska metodiky a použitého dotazníku je průzkum v souladu s průzkumem zaměřeným na Romy z roku 2021 i s předchozími průzkumy agentury FRA zaměřenými na Romy (EU-MIDIS II, průzkum zaměřený na Romy a Travellery), což umožňuje analyzovat trendy v klíčových ukazatelích. To by mělo členským státům pomoci vypracovat cílenější opatření ve vnitrostátních rámcích pro romské otázky a posoudit dosažení jejich cílů. Toto šetření

poskytuje údaje pro posouzení změn situace Romů/Travellerů v polovině období provádění [rámce EU pro Romy](#).

Zpráva

Hlavním cílem zprávy je poskytnout **důkazy o výkonu základních práv Romů/Travellerů** ve vybraných evropských zemích a získat **údaje pro [rámec EU pro Romy](#)** v polovině období provádění. Struktura zprávy proto odpovídá sedmi cílům rámce:

- předcházet anticiganismu a diskriminaci a bojovat proti nim,
- snížit chudobu a sociální vyloučení s cílem odstranit sociální a ekonomické rozdíly mezi Romy a obecnou populací,
- podpořit účast prostřednictvím posílení postavení, spolupráce a důvěry,
- zlepšit účinný rovný přístup ke kvalitnímu inkluzivnímu všeobecnému vzdělávání,
- zlepšit účinný rovný přístup ke kvalitnímu a udržitelnému zaměstnání,
- zlepšit zdravotní stav Romů a posílit účinný rovný přístup ke kvalitní zdravotní péči a sociálním službám,
- zlepšit účinný rovný přístup k vhodnému, desegregovanému bydlení a základním službám.

Pro každý cíl jsou ve zprávě uvedeny hlavní ukazatele doplněné o vybrané sekundární ukazatele. Kromě toho, že uvádí údaje z roku 2024 pro všechny sledované země, porovnává údaje z roku 2024 s údaji z roku 2021, případně z roku 2016 pro země, kde je to možné. Údaje týkající se Francie a Irska jsou porovnány s údaji z průzkumu zaměřeného na Romy a Travellery z roku 2019 (v obrázcích označeno hvězdičkou (*)). Analýza trendů sleduje změnu oproti roku 2016 (2019 pro Francii a Irsko). Tyto hodnoty byly použity při vymezení [rámce EU pro Romy](#) a číselné cílové hodnoty rámce z nich vycházejí. Vzhledem k omezené srovnatelnosti údajů z roků 2024 a 2021 pro Itálii v důsledku změny metodiky průzkumu a neexistenci údajů za rok 2016 pro Itálii zpráva neanalyzuje trendy v Itálii.

Průzkum zaměřený na Romy z roku 2024 poskytuje také údaje o Travellerech v Irsku a o *Gens du voyage* ve Francii. Existují rozdíly v terminologii používané pro zkoumané skupiny, ale pro přehlednost se na obrázcích a v tabulkách v rámci zprávy používá v popiscích pouze termín „Romové“, pokud jsou uvedeny i hodnoty pro obecnou populaci. V případě Francie tento pojem zahrnuje i Travellery. V případě Irska zpráva uvádí výsledky pro Travellery a Romy zvlášť, aby bylo možné zkoumat trendy od roku

2019, kdy byli v Irsku dotazováni pouze Travelleři. Při odkazování na informace týkající se celého průzkumu zaměřeného na Romy z roku 2024 se ve zprávě používá pojem „Romové/Travelleři“. Při odkazování na jednotlivé země se ve zprávě používají pojmy „Romové“ nebo „Travelleři“ v závislosti na tom, o jakou populaci se v dané zemi jedná.

Ve zprávě se uvádí průměrné hodnoty pro EU (EU celkem). Údaj EU celkem zahrnuje vážený průměr za všechny členské státy zařazené do příslušných průzkumů (v obrázcích označeno dvojitou hvězdičkou (**)). Hodnota EU celkem se u každého průzkumu vztahuje na tyto země.

- Údaj EU celkem v průzkumu zaměřeném na Romy z roku 2024 zahrnuje deset členských států: Bulharsko, Česko, Francie, Řecko, Maďarsko, Irsko, Itálie, Portugalsko, Rumunsko a Španělsko. Váhy jsou založeny na velikosti populace Romů/Travellerů zahrnuté do průzkumu zaměřeného na Romy z roku 2024.
- Údaj EU celkem v průzkumu zaměřeném na Romy z roku 2021 zahrnovala v roce 2021 deset členských států: Bulharsko, Chorvatsko, Česko, Itálie, Maďarsko, Portugalsko, Rumunsko, Řecko, Slovensko a Španělsko. Váhy vycházejí z velikosti romské populace zahrnuté do průzkumu zaměřeného na Romy z roku 2021 a z vnitrostátních průzkumů zaměřených na Romy v Bulharsku a na Slovensku.
- Údaj EU celkem v průzkumu zaměřeném na Romy z roku 2016 zahrnuje devět členských států: Bulharsko, Chorvatsko, Česko, Řecko, Maďarsko, Portugalsko, Rumunsko, Slovensko a Španělsko. Váhy jsou založeny na velikosti romské populace zahrnuté do šetření EU-MIDIS II z roku 2016.
- Údaj EU celkem zahrnuje obyvatelstvo zemí EU-27. Váhy jsou založeny na velikosti obecné populace. Zdroj hodnot za poslední rok je uveden pod každým údajem. Hodnoty výchozích údajů (z roku 2018) pro obecnou populaci jsou převzaty z [analytického dokumentu připojeného k rámci EU pro Romy](#) ⁽²²⁾.

Tato zpráva představuje údaje agentury FRA shromážděné v deseti zemích EU a třech přístupujících zemích, které byly zahrnuty do průzkumu zaměřeného na Romy v roce 2024. Agentura FRA rovněž podporuje vnitrostátní sběr údajů o Romech v dalších zemích EU. Výsledky z těchto zemí, například ze Slovenska, agentura FRA zveřejní, jakmile budou k dispozici.

Při interpretaci hodnot uvedených ve zprávě je třeba si uvědomit, že údaje zahrnují výběrovou chybu. Pokud tedy rozdíl mezi hodnotami přesáhne ± 5 procentních bodů, je třeba je interpretovat tak, že nedošlo k žádné změně.

Ve zprávě je také názorně uvedeno, jak by měly být údaje z let 2016 až 2024 interpretovány z hlediska vývojových trendů:

- ~ znamená, že nedošlo k žádné změně situace,
- ↓ ↑ znamená příznivý trend (zlepšení) – v závislosti na ukazateli jde buď o nárůst, nebo pokles hodnoty,
- ↓ ↑ znamená nepříznivý trend (zhoršení) – v závislosti na ukazateli jde buď o nárůst, nebo pokles hodnoty.

Hlavní zjištění

Tato zpráva předkládá důkazy o tom, jak jsou ve vybraných členských státech a přístupujících zemích naplňována základní práva Romů/Travellerů podle právních předpisů EU. Údaje a jejich výklad ukazují, jak se opatření a činnosti orgánů EU a jednotlivých zemí jako nositelů povinností projevují v měnící se situaci těchto specifických skupin nositelů práv. Srovnává situaci v roce 2024 se situací v roce 2016 (v případě Francie a Irska v roce 2019). Tyto minulé hodnoty byly použity jako referenční úroveň při vytváření současného [rámcu EU pro Romy](#).

Z údajů z průzkumu zaměřeného na Romy z roku 2024 (obrázek 1) vyplývá, že v průměru došlo ke zlepšení (na úrovni EU) pro Romy/Travellery v 10 ze 16 hlavních ukazatelů navržených v [rámcu EU pro Romy](#). To znamená, že Romové a Travelleri mají nyní větší přístup k některým právům než v roce 2016, včetně práva na životní úroveň odpovídající jejich zdraví a kvalitě života a zdraví a kvalitě života jejich rodiny (částečné zlepšení), práva na vzdělání (částečné zlepšení), práva na práci (částečné zlepšení) a práva na přístup k preventivní zdravotní péči a na lékařské ošetření. Situace se zhoršila u jednoho z ukazatelů (nedostatečné hlášení diskriminace). U pěti ukazatelů (celková míra, v níž se setkali s diskriminací, dosažené vzdělání, segregace ve vzdělávání, rozdíly v zaměstnanosti žen a mužů a přeplněné domácnosti) nedošlo k žádné změně. Tři z těchto ukazatelů – ukazatele týkající se diskriminace (celkově i v jednotlivých oblastech života), segregace ve vzdělávání a rovnosti žen a mužů v zaměstnání – jsou přímo spojeny s právy zaručenými právními předpisy upravujícími základní práva, z nichž vychází [rámcu EU pro Romy](#).

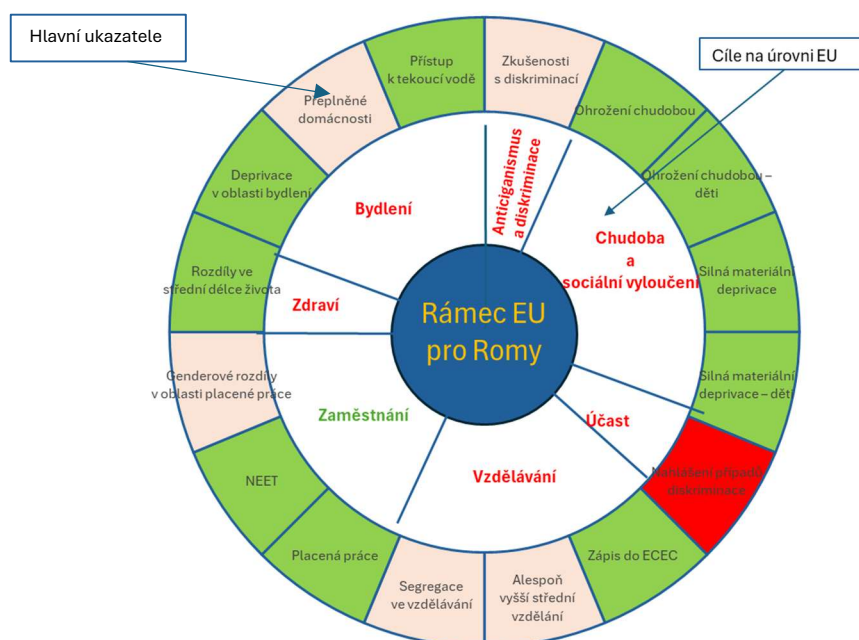
Z údajů vyplývá, že většiny cílů na úrovni EU stanovených v [rámcu EU pro Romy](#), pokud jde o zvýšení účinného rovného přístupu ke kvalitnímu a udržitelnému zaměstnání, bude do roku 2030 pravděpodobně dosaženo. Z údajů však také vyplývá, že několika cílů stanovených na úrovni EU do roku 2030 pravděpodobně dosaženo nebude, včetně těchto cílů:

- předcházení anticiganismu a diskriminaci a boj proti nim,
- snižování chudoby a sociálního vyloučení s cílem odstranit sociální a ekonomické rozdíly mezi Romy a obecnou populací,
- podpora účasti prostřednictvím posílení postavení, spolupráce a důvěry,
- zlepšení účinného rovného přístupu ke kvalitnímu inkluzivnímu všeobecnému vzdělávání,
- zlepšení zdravotního stavu Romů a posílení účinného rovného přístupu ke kvalitní zdravotní péči a sociálním službám,

- zlepšení účinného rovného přístupu k vhodnému, desegregovanému bydlení a základním službám.

V případě zdraví, chudoby, sociálního vyloučení a bydlení není pravděpodobné, že by cílů na úrovni EU bylo do roku 2030 dosaženo, a to i přes nedávné zlepšení ukazatelů. Důvodem jsou velmi špatné výchozí podmínky, což znamená, že dosažení cílů bude trvat déle.

Obrázek 1 – Vývoj situace Romů a Travellerů v letech 2016–2024, pokud jde o hlavní ukazatele rámce EU pro Romy a pravděpodobnost dosažení cílů na úrovni EU

Poznámka: U hlavních ukazatelů označuje růžová barva oblasti, v nichž nedošlo k žádné změně, zelená označuje zlepšení a červená označuje zhoršení. U obecných cílů na úrovni EU červená barva označuje cíle, kterých do roku 2030 pravděpodobně nebude dosaženo; zelená barva označuje cíle, u nichž je pravděpodobné, že do roku 2030 budou (z velké části) dosaženy. ECEC = předškolní vzdělávání a péče; NEET = osoba není zaměstnaná ani se neúčastní vzdělávání nebo odborné přípravy.

Žádný členský stát pravděpodobně nedosáhne cílů stanovených na úrovni EU v oblasti anticiganismu a diskriminace, účasti nebo zdraví (tabulka 1). Podle údajů je pravděpodobné, že cíle na úrovni EU se podaří splnit dvěma dvojicím členských států: v oblasti chudoby a sociálního vyloučení (Bulharsku a Maďarsku) a v oblasti vzdělávání (Bulharsku a Itálii). Čtyřem členským státům se pravděpodobně podaří dosáhnout cílů v oblasti zaměstnanosti (Bulharsko, Maďarsko, Itálie a Rumunsko) a čtyřem cílů v oblasti bydlení (Česko, Řecko, Itálie a Španělsko). Nejvíce cílů bude pravděpodobně dosaženo

v Bulharsku (v oblasti chudoby a sociálního vyloučení, vzdělávání a zaměstnanosti) a v Itálii (v oblasti vzdělávání, zaměstnanosti a bydlení). Při bližší analýze jednotlivých cílů se ukazuje, že členské státy mají největší potíže s těmi, které se týkají odstraňování rozdílů mezi Romy/Travellery a obecnou populací. Posouzení pravděpodobnosti, že členské státy zahrnuté do průzkumu zaměřeného na Romy z roku 2024 dosáhnou unijních cílů na vnitrostátní úrovni, je uvedeno v příloze 1.

Tabulka 1 – Pravděpodobnost dosažení cílů EU podle zemí

Cíl	EU celkem	BG	CZ	EL	ES	FR ^(a)	HU	IE ^(b)	IT	PT	RO
Anticiganismus a diskriminace											
Chudoba a sociální vyloučení											
Účast											
Vzdělávání											
Zaměstnání											
Zdraví											
Bydlení											

^(a) Výběrový soubor Francie zahrnuje *Gens du voyage*.

^(b) Výběrový soubor Irska zahrnuje Travellery (Romové dotazovaní v rámci průzkumu zaměřeného na Romy z roku 2024 v Irsku nejsou v této analýze zahrnuti).

Poznámka: červená barva označuje cíle, kterých nebude do roku 2030 pravděpodobně dosaženo; zelená barva označuje cíle, kterých bude do roku 2030 pravděpodobně (z větší části) dosaženo.

Dostupnost srovnávacích údajů za několik časových období umožňuje větší přesnost při dokumentování skutečné situace Romů/Travellerů ve sledovaných zemích. Z údajů z průzkumu zaměřeného na Romy z roku 2024 rovněž vyplývá, že pandemie COVID-19 měla na Romy značný dopad ⁽²³⁾ ve všech sledovaných zemích. Sběr údajů za rok 2021 se řídil stejnou metodikou jako v letech 2016 a 2024, ale situace v roce 2021 byla netypická. Zaprvé Romové byli neúměrně postiženi v důsledku mimořádných opatření souvisejících s pandemií. Zadruhé tato opatření (omezení volného pohybu osob a jiná omezení) ovlivnila jak průběh průzkumu (ztížila přístup do romských komunit), tak priority dotázaných, pokud jde o každodenní problémy, s nimiž se potýkají. V důsledku toho ukazatele za rok 2021 (uvedené rovněž v této zprávě) často vybočují z trendu, který bylo možno pozorovat mezi lety 2016 a 2024. Zároveň opatření a politiky, které jednotlivé země v tomto období zavedly, nemohly mít v tak krátkém časovém období dostatečně velký dopad, aby vysvětlily podstatné změny mezi lety 2021 a 2024.

Údaje z předchozích průzkumů agentury FRA byly kritizovány za to, že plně nevykreslují rozmanitost situace Romů a Travellerů ve sledovaných zemích. Je však třeba poznamenat, že zjištění z průzkumu zaměřeného na Romy z roku 2024 představují průměrný obraz situace Romů a Travellerů. Situace jednotlivých Romů/Travellerů se může v rámci sledovaných zemí i mezi nimi lišit – ať už v kladném, či záporném smyslu

Tato zpráva poskytuje přehled o přetrvávajícím dopadu anticiganismu a problémech, kterým čelí mnoho Romů a Travellerů při uplatňování svých základních práv na zaměstnání, vzdělání, zdravotní péči a bydlení. Od prvního průzkumu zaměřeného na Romy v roce 2011 vydala agentura FRA prostřednictvím svých publikací 160 stanovisek, v nichž uvádí, jaká praktická zlepšení by měla EU a jednotlivé členské státy provést, aby splnily své povinnosti v oblasti základních práv Romů a Travellerů. Politiky však byly při řešení problémů uvedených ve zprávách agentury FRA obecně pomalé a neúčinné a většina těchto stanovisek agentury FRA je i nadále platná. Seznam publikací se stanovisky agentury FRA týkajícími se Romů a Travellerů je uveden v příloze 2.

Diskriminace Romů na základě jejich původu je stále častá

RÁMEC EU PRO ROMY

Dílčím cílem rámce EU pro Romy v rámci obecného cíle 1 je do roku 2030:

- snížit podíl Romů, kteří jsou vystaveni diskriminaci, alespoň o polovinu, tj. zajistit, aby diskriminaci bylo vystaveno méně než 13 % Romů.

Celkově Romové/Travelleri nepozorují žádné změny, pokud jde o jejich zkušenosti s diskriminací a obtěžováním kvůli etnickému původu. Cíle na úrovni EU, aby do roku 2030 bylo diskriminaci vystaveno méně než 13 % Romů (což je o polovinu méně než hodnota zjištěná v roce 2016), s největší pravděpodobností do roku 2030 dosaženo nebude, vzhledem k tomu, že současná úroveň je více než dvojnásobná oproti cílovému podílu. Zkušenosti mezi ženami a muži se v jednotlivých zemích liší. Starší Romové/Travelleri uvádějí, že jsou vystaveni diskriminaci méně často. Romové žijící v neromských čtvrtích se s diskriminací setkávají méně často než ti, kteří žijí ve čtvrtích, jejichž obyvatelé jsou všichni – nebo z převážné většiny – Romové, zejména v Albánii, Bulharsku, Česku, Itálii, Portugalsku a Srbsku.

- Každý třetí dotázaný z řad Romů/Travellerů (31 %) byl během 12 měsíců předcházejících průzkumu vystaven diskriminaci na základě svého etnického původu alespoň v jedné z následujících oblastí života: při hledání práce nebo v zaměstnání, ve vzdělávání (jako student nebo rodič/opatrovník studentů), ve zdravotnictví, v bydlení, na úřadech nebo ve veřejných službách nebo v jiných veřejných či soukromých službách, jako jsou restaurace, bary, noční kluby, hotely, obchody nebo veřejná doprava. Podle tohoto zjištění nedošlo v porovnání s rokem 2016, kdy tato hodnota činila 26 %, k žádné podstatné změně. Míra diskriminace se snížila, i když jen velmi mírně, v Řecku a Srbsku, zatímco v Česku, Francii, Irsku, Severní Makedonii a Portugalsku se zvýšila.
- Každý pátý dotázaný z řad Romů/Travellerů (19 %) byl během 12 měsíců předcházejících průzkumu vystaven alespoň jedné z pěti forem obtěžování z nenávisť, což potvrzuje snižující se trend v oblasti obtěžování ve srovnání s 30 % uváděnými v roce 2016. Stejný trend je na vnitrostátní úrovni patrný v Česku,

Francii, Řecku, Maďarsku a Rumunsku, zatímco v Severní Makedonii a Portugalsku je trend opačný.

Méně Romů žije v chudobě, stále jich je však čtyřikrát více než u obecné populace EU-27

RÁMEC EU PRO ROMY

Dílčími cíli rámce EU pro Romy v rámci obecného cíle 2 je do roku 2030:

- snížit na polovinu rozdíl v chudobě mezi Romy a obecnou populací a zajistit, aby většina Romů unikla chudobě,
- zmenšit rozdíl v chudobě romských dětí a ostatních dětí alespoň o polovinu a zajistit, aby většina romských dětí unikla chudobě.

[Rámec EU pro Romy](#) stanoví dílčí cíle obecného cíle 2 pro boj proti sociálnímu vyloučení a chudobě v souladu se zárukami stanovenými v článku 34 [Listiny základních práv](#). Boj proti sociálnímu vyloučení převzalo kromě práva Rady Evropy i právo EU. V čl. 153 odst. 1 [Smlouvy o fungování Evropské unie](#) se stanoví, že EU „podporuje a doplňuje činnost členských států“ v boji proti sociálnímu vyloučení, aniž by byla přijata závazná opatření, a to na základě uplatňování vnitrostátních pravomocí členských států a zásady subsidiarity.

Celkově lze říci, že Romové/Travelleri zaznamenali zlepšení ve srovnání s rokem 2016 a zejména s rokem 2021 (během pandemie COVID-19) ve všech hlavních ukazatelích týkajících se chudoby a sociálního vyloučení. Do roku 2030 však pravděpodobně splnění ani jedna z obou cílových hodnot pro tento cíl na úrovni EU. Mezi ženami a muži nejsou patrné žádné rozdíly. Z výsledků průzkumu vyplývá, že riziko chudoby a sociálního vyloučení zvyšují tři faktory: věk, omezení v každodenních činnostech ze zdravotních důvodů a život v oblastech, kde jsou všichni obyvatelé nebo jejich většina Romové/Travelleri (přičemž poslední dva faktory mají významný vliv).

- Tři ze čtyř Romů/Travellerů (70 %) jsou ohroženi chudobou: žijí v domácnostech, jejichž ekvivalizovaný příjem (po započtení sociálních transferů) je nižší než 60 % mediánu příjmu v příslušné zemi. V porovnání s rokem 2016 (80 %) došlo ve všech jednotlivých zemích k výraznému poklesu tohoto podílu. Rozdíly mezi mírou Romů a obecnou populací jsou však stále velké (16 % v EU-27 v roce 2024 a 17 % v roce 2018).
- 77 % dětí z řad Romů/Travellerů ve věku do 18 let žije v domácnostech ohrožených chudobou. Tato míra je nižší než v roce 2016 (85 %), ale stále

mnohem vyšší než u dětí z obecné populace (19 % v EU-27 v roce 2024 a 20 % v roce 2018).

- Podstatně menší podíl Romů/Travellerů žije v silné materiální deprivaci (37 %) než v roce 2016 (62 %). Údaje ukazují zhoršující se trend pouze v Irsku (u Travellerů) a žádnou změnu ve Francii, Severní Makedonii a Portugalsku. V ostatních zemích se situace zlepšuje. Z posledních dostupných údajů pro celkovou populaci EU-27 (6 % v roce 2020 i 2018) však vyplývá, že rozdíly oproti populaci Romů/Travellerů jsou trvale velké. Tento ukazatel již Eurostat nesleduje a byl nahrazen mírou materiální a sociální deprivace.
- Podíl dětí z řad Romů/Travellerů ve věku do 17 let, které žijí ve silné materiální deprivaci, je rovněž nižší (40 %) než v roce 2016 (66 %). Míra chudoby se ve sledovaných zemích od roku 2016 obecně snížila, s výjimkou dětí Travellerů v Irsku. Pro srovnání, v EU-27 se ve stejné situaci nachází 7 % dětí z celkové populace (údaje z let 2020 a 2018).

I přes zvýšenou důvěru v policii a právní systém Romové nahlašují diskriminaci a obtěžování v nedostatečné míře

RÁMEC EU PRO ROMY

Dílčím cílem rámce EU pro Romy v rámci obecného cíle 3 je do roku 2030:

- zdvojnásobit podíl Romů, kteří nahlásí diskriminaci – tj. zajistit, aby ji nahlásilo alespoň 30 % romských obětí diskriminace.

Formulace cíle odráží povinnost členských států zajistit fungování vnitrostátních orgánů, které poskytují nezávislou pomoc obětem diskriminace při podávání stížností na diskriminaci, aniž by bylo dotčeno právo obětí a sdružení, organizací nebo jiných právnických osob, jak je zaručeno článkem 13 [směrnice 2000/43/ES](#), kterou se zavádí zásada rovného zacházení s osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ.

Romové/Travelleri i nadále nahlašují případy diskriminace v nedostatečné míře, a to v ještě větší než v roce 2016. Na základě tohoto zhoršujícího se trendu je velmi nepravděpodobné, že by se do roku 2030 podařilo dosáhnout cíle na úrovni EU. Zatímco k nahlašování případů diskriminace v nedostatečné míře dochází v celé populaci Romů/Travellerů, povědomí o orgánech pro rovné zacházení a důvěra v policii a vnitrostátní právní systém se liší podle pohlaví, věku, zdravotního postižení a typu čtvrti, v níž dotázaný žije.

- Případy diskriminace, obtěžování a násilí motivované nenávisť, s nimiž se Romové/Travelleri v EU setkávají, zůstávají pro instituce, včetně orgánů pro rovné zacházení a donucovacích orgánů, které mají ze zákona povinnost obětem pomáhat, do značné míry neviditelné. Pouze 6 % všech obětí diskriminace z řad Romů/Travellerů podalo oznámení nebo stížnost na poslední případ diskriminace. To je o něco více než třetina míry z roku 2016 (16 %). Nepříznivý trend přetrvává ve všech zemích kromě Severní Makedonie, Srbska a Španělska, kde se tato míra nezměnila.
- Každý druhý dotázaný z řad Romů/Travellerů (46 %) slyšel alespoň o jednom orgánu pro rovné zacházení, jedné vnitrostátní instituci pro lidská práva nebo úřadu veřejného ochránce práv ve své zemi, což potvrzuje trend zlepšení

zaznamenaný mezi lety 2016 (29 %) a 2021 (50 %). Celkově příznivý trend je pozorován ve většině zemí s výjimkou Maďarska a Srbska, kde tato míra stagnuje.

- Každý druhý dotázaný z řad Romů/Travellerů (49 %) důvěřuje policii ve své zemi. To je více než v roce 2016 (37 %), ale podstatně méně než u obecné populace v EU (73 %). Důvěra v policii se snížila pouze v Řecku, Irsku (u Travellerů) a Severní Makedonii. Dva z pěti dotázaných z řad Romů/Travellerů (40 %) důvěřují právnímu systému ve své zemi. V roce 2016 to bylo 29 %. Hodnota pro obecnou populaci EU-27 je 55 %. Důvěra v právní systém se snížila pouze v Řecku.

Do předškolního vzdělávání je přijímáno více romských dětí, ale segregace a diskriminace přetrvávají

RÁMEC EU PRO ROMY

Díličními cíli rámce EU pro Romy v rámci obecného cíle 4 je do roku 2030:

- snížit alespoň o polovinu rozdíl mezi Romy a obecnou populací, pokud jde o účast v předškolním vzdělávání a péči, a zajistit, aby se předškolního vzdělávání účastnilo alespoň 70 % romských dětí,
- zmenšit rozdíl v dokončování vyššího středního vzdělání alespoň o jednu třetinu a zajistit, aby většina romské mládeže dokončila alespoň vyšší střední vzdělání,
- zajistit, aby méně než jedno z pěti romských dětí navštěvovalo školu, kde jsou všechny děti – nebo většina – romského původu.

Formulace cíle odkazuje na povinnost členských států zajistit právo na vzdělání zaručené článkem 14 [Listiny základních práv](#) a zajistit, aby toto právo zahrnovalo možnost bezplatného povinného vzdělávání. V souladu s čl. 51 odst. 2 [Listiny](#) nevytváří žádnou novou pravomoc pro EU, ale podporuje spolupráci mezi členskými státy a „v případě potřeby“ doplňuje a podporuje jejich činnost v oblasti vzdělávání obecně a na všech úrovních, jak je zakotveno v článku 149 [Smlouvy o fungování Evropské unie](#).

Pokud jde o předškolní vzdělávání, došlo od roku 2016 celkově ke zlepšení situace Romů/Travellerů, ačkoli ve většině zemí se segregace dětí z řad Romů/Travellerů prohloubila. Z údajů lze usuzovat, že do roku 2030 nebude pravděpodobně splněn žádný ze tří cílů na úrovni EU v oblasti vzdělávání. Na ukazatele vzdělání nemá vliv pohlaví ani věk, ale Romové/Travelleri, kteří žijí v oblastech, v nichž Romové/Travelleri tvoří pouze část obyvatelstva nebo zde nežijí vůbec, dosahují vyšší úrovně vzdělání a méně se setkávají se segregovaným vzděláváním a diskriminací.

- Každé druhé z řad Romů/Travellerů (53 %) navštěvuje předškolní vzdělávání. Ačkoli došlo ke zlepšení oproti roku 2016 (42 %), je to stále jen asi polovina podílu zjištěného u dětí v obecné populaci v EU (95 % v letech 2023 i 2018). Příznivý trend je pozorován ve většině sledovaných zemí s výjimkou Španělska, kde údaje z průzkumu zaměřeného na Romy z roku 2024 potvrzují opačný trend, než jaký byl vyplýval z průzkumu zaměřeného na Romy z roku 2021.

- Pouze 32 % Romů/Travellerů ve věku 20–24 let má ukončené alespoň vyšší středoškolské vzdělání; to představuje malou změnu ve srovnání s rokem 2016 (28 %). V obecné populaci EU-27 činila tato míra v letech 2024 i 2018 84 %. V Česku, Řecku a Srbsku tento podíl klesá, zatímco v Bulharsku, Maďarsku, Rumunsku a Španělsku roste. Ve zbývajících zemích se situace nemění.
- Každé druhé dítě z řad Romů/Travellerů (46 %) se vzdělává ve škole, kde jsou všichni nebo většina žáků Romové/Travelleri. V posledních několika letech se tento podíl mění jen velmi málo (52 % v roce 2021 a 44 % v roce 2016). Pouze v Severní Makedonii je trend příznivý, zatímco většina sledovaných zemí, včetně Bulharska, Česka, Francie, Řecka a Rumunska, vykazuje od roku 2016 nepříznivý trend (tj. nárůst segregace).
- 14 % dotázaných z řad Romů/Travellerů kteří byli během 12 měsíců před průzkumem vystaveni diskriminaci kvůli svému etnickému původu v rámci kontaktu se vzdělávací institucí, ať už jako studenti nebo rodiče/opatrovníci dítěte. To je mnohem více než v roce 2016 (7 %). Všechny sledované země zaznamenávají stejný nepříznivý trend s výjimkou Maďarska, Srbska a Španělska, kde se situace nezměnila, a Řecka, kde se podíl Romů, kteří zažívají diskriminaci ve vzdělávání, snížil.

Stále více Romů má placenou práci, avšak genderové rozdíly a diskriminace se rovněž prohloubily

RÁMEC EU PRO ROMY

Díličními cíli rámce EU pro Romy v rámci obecného cíle 5 je do roku 2030:

- snížit alespoň o polovinu rozdíl v zaměstnanosti a zajistit, aby alespoň 60 % Romů mělo placenou práci,
- zmenšit rozdíl mezi romskými ženami a muži v oblasti zaměstnanosti alespoň o polovinu za účelem zajištění, aby alespoň 45 % romských žen mělo placenou práci,
- snížit míru mladých lidí, kteří nejsou zaměstnaní ani se neúčastní vzdělávání nebo odborné přípravy (NEET), alespoň o polovinu a zajistit, aby do kategorie NEET spadal méně než jeden ze tří mladých Romů.

Strategické cíle [rámce EU pro Romy](#) vyzdvihují povinnosti vyplývající z ustanovení přepracované směrnice 2006/54/ES o zavedení zásady rovných příležitostí a rovného zacházení pro muže a ženy v oblasti zaměstnání a povolání, která vyžaduje zákaz přímé a nepřímé diskriminace na základě pohlaví, obtěžování a sexuálního obtěžování, pokud jde o odměňování, (přístup k) zaměstnání a systémy sociálního zabezpečení pracovníků. Cíle jsou rovněž v souladu s povinnostmi stanovenými ve směrnici 2000/43/ES, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ. Tato směrnice zakazuje diskriminaci na základě rasového nebo etnického původu v široké škále oblastí, včetně zaměstnanosti, sociální ochrany a sociálních výhod, vzdělávání a zboží a služeb dostupných veřejnosti, včetně bydlení.

Celkově se situace Romů/Travellerů v oblasti zaměstnanosti ve srovnání s rokem 2016 zlepšila. Zdá se, že téměř všech cílů na úrovni EU v oblasti zaměstnanosti může být do roku 2030 dosaženo. Rozdíly mezi ženami a muži v oblasti zaměstnanosti a diskriminace se však zvýšily. Romové žijící v neromských čtvrtích jsou na trhu práce v lepší situaci než Romové žijící ve čtvrtích, kde jsou všichni obyvatelé – nebo většina – Romové, zejména v Albánii, Česku, Maďarsku, Portugalsku a Rumunsku.

- V roce 2024 měl každý druhý Rom/Traveller ve věku 20–64 let (54 %) placenou práci. To zahrnuje práci na plný úvazek, práci na částečný úvazek, samostatnou

výdělečnou činnost nebo příležitostnou práci, jednorázovou práci nebo práci vykonávanou v posledních čtyřech týdnech. To je sice lepší výsledek než v roce 2016 (43 %), ale stále je to jen méně než tři čtvrtiny míry, které dosahuje obecná populace v EU (75 % v roce 2023 a 73 % v roce 2018). Kladný trend je pozorován ve všech sledovaných zemích s výjimkou Portugalska, kde je trend záporný, a Francie, Řecka a Srbska, kde se míra nezměnila.

- Míra zaměstnanosti se zvyšuje jak u romských žen, tak u mužů. V roce 2024 bylo zaměstnáno 38 % žen z řad Romek/Travellerek ve věku 20–64 let ve srovnání s 69 % mužů z řad Romů/Travellerů ve stejné věkové kategorii. Rozdíl mezi muži a ženami (31 procentních bodů) se však od roku 2016 (27 procentních bodů) zvýšil. Čtyři země dosáhly cíle pro zaměstnanost romských žen na úrovni EU: Bulharsko (49 %), Česko (45 %), Maďarsko (53 %) a Itálie (45 %).
- Každý druhý mladý člověk z řad Romů/Travellerů (ve věku 16–24 let) (47 %) je osobou spadající do kategorie NEET, což je výrazný pokles oproti 62 % v roce 2016. To je stále pětkrát více, než kolik činí tento podíl u obecné populace EU-27 (9 % v roce 2023 a 10 % v roce 2018). Nepříznivý trend je pozorován pouze v Portugalsku a Srbsku. V Česku, Řecku a Irsku (u Travellerů) se situace nezměnila.
- Každý třetí Rom/Traveller starší 16 let (36 %) byl při hledání zaměstnání v posledních 12 měsících před průzkumem diskriminován kvůli tomu, že je Rom/Traveller, což je dvakrát více než v roce 2016 (16 %). Míra diskriminace je poněkud nižší, jakmile nastoupí do zaměstnání – dva z pěti Romů/Travellerů starších 16 let (22 %) se v posledních 12 měsících před průzkumem cítili na pracovišti diskriminováni kvůli tomu, že jsou Romové/Travelleri. To je čtyřikrát více než v roce 2016 (5 %). Všechny sledované členské státy vykazují v obou ukazatelích stejný nepříznivý trend.

Rozdíl ve střední délce života mezi Romy a obecnou populací se snížil

RÁMEC EU PRO ROMY

Dílčím cílem rámce EU pro Romy v rámci obecného cíle 6 je do roku 2030:

- zmenšit rozdíl ve střední délce života alespoň o polovinu a zajistit, aby romské ženy a muži žili o pět let déle.

Tento cíl se vztahuje k článku 1 [Listiny základních práv](#) jako k obecné zásadě a k právu na život zaručenému článkem 2 Listiny. Obecně souvisí s právem na přístup k preventivní zdravotní péči a právem na lékařské ošetření za podmínek stanovených vnitrostátními právními předpisy a zvyklostmi, zaručeným článkem 35 [Listiny](#), protože tato práva souvisejí se střední délkou života. Kromě toho je spojen s politickými závazky vyplývajícími z [evropského pilíře sociálních práv](#). Ačkoli se pilíř sám o sobě přímo netýká střední délky života, jeho zásady a záruky práv mohou přispět k delšímu a zdravějšímu životu tím, že podporují přístup ke zdravotní péči, sociální ochraně a příznivému prostředí. [Rámec EU pro Romy](#) formuluje potřebu upravit tyto politické cíle pro romskou komunitu.

Ačkoli údaje z průzkumu zaměřeného na Romy z roku 2024 naznačují mírné snížení rozdílu mezi Romy/Travellery a obecnou populací, pokud jde o střední délku života při narození, není pravděpodobné, že by bylo do roku 2030 dosaženo cíle na úrovni EU.

- Délka života žen z řad Romek/Travellerek je o 7,4 roku kratší než u žen z obecné populace a délka života mužů z řad Romů/Travellerů je o 8 roků kratší než u mužů z obecné populace (v roce 2017 byly tyto rozdíly 8 let u žen a 8,5 u mužů). Ve všech zemích zahrnutých do průzkumu vykazuje rozdíl klesající tendenci. Střední délka života žen z řad Romek/Travellerek v členských státech, na které se studie vztahuje, je v průměru 75,6 let (74,6 let v roce 2017), zatímco u mužů z řad Romů/Travellerů je to 69,2 let (68,3 let v roce 2017).
- Tři ze čtyř Romů/Travellerů ve sledovaných členských státech (74 %), mají ve své zemi zdravotní pojištění. V tomto ohledu nedošlo od roku 2016 k žádné změně (73 %). V Bulharsku, Česku, Řecku, Maďarsku, Severní Makedonii a Srbsku je trend příznivý. Ve zbývajících zemích se situace nemění.
- 16 % Romů/Travellerů se v posledních 12 měsících cítilo diskriminováno kvůli svému původu Romů/Travellerů při přístupu ke zdravotním službám. To je dvakrát

více než v roce 2016 (8 %). Všechny sledované země vykazují stejný nepříznivý trend s výjimkou Řecka, Rumunska, Srbska a Španělska, kde se situace nezměnila.

Podmínky bydlení pro Romy se zlepšují

RÁMEC EU PRO ROMY

Díličmi cíli rámce EU pro Romy v rámci obecného cíle 7 je do roku 2030:

- snížit rozdíl mezi Romy a obecnou populací, pokud jde o deprivaci v oblasti bydlení, alespoň o jednu třetinu a zajistit, aby většina Romů nečelila deprivaci v oblasti bydlení,
- snížit rozdíl mezi Romy a obecnou populací, pokud jde o život v přeplněných domácnostech, alespoň o polovinu a zajistit, aby většina Romů nežila v přeplněné domácnosti,
- zajistit, aby alespoň 95 % Romů mělo přístup k vodovodní vodě.

Díličí cíle stanovené pro dosažení obecného cíle 7 usilují o zajištění důstojné existence pro všechny osoby, které nemají dostatek prostředků, v souladu s článkem 34 [Listiny základních práv](#) a v souladu s pravidly stanovenými právem EU a vnitrostátními právními předpisy a postupy. Znovu potvrzují závazky EU a členských států v oblasti boje proti sociálnímu vyloučení a chudobě, přičemž uznávají a respektují právo na sociální pomoc a pomoc v oblasti bydlení.

Celkově se situace Romů/Travellerů v oblasti bydlení od roku 2016 zlepšila. Existují však rozdíly na vnitrostátní úrovni. Cíle na úrovni EU by mohly být dosaženy ve většině zemí, pokud jde o deprivaci v oblasti bydlení a přístup k tekoucí vodě, nikoli však v oblasti přeplněných domácností. Děti (do 15 let) mají horší podmínky bydlení než ostatní Romové/Travelleri. Život v neromských lokalitách často přináší lepší podmínky bydlení, přístup k vodovodní vodě a menší přeplněnost domácností než život v oblastech, kde žijí převážně Romové/Travelleri.

- Každý druhý Rom (47 %) žije ve stavu bytové nouze, tj. ve vlhkých a tmavých obydlích nebo v obydlích bez řádného hygienického zázemí. Tato míra se od roku 2016, kdy činila 61 %, zlepšila, je však stále mnohem vyšší než míra 18 % pro celou obecnou EU v letech 2023 a 2018. Průzkum zaměřený na Romy z roku 2024 potvrzuje klesající trend ve srovnání s rokem 2016 téměř ve všech sledovaných zemích. Rostoucí trend je patrný pouze ve Francii a Portugalsku, zatímco v Irsku (u Travellerů) a ve Španělsku nedošlo k žádné změně.
- Čtyři z pěti Romů/Travellerů (83 %) žijí v domácnosti, která nemá dostatek místností a je přeplněná. Tato míra se od roku 2016 (78 %) změnila jen málo. Je to téměř pětikrát více než u obecné populace EU v letech 2024 a 2018 (17 %). Údaje

nevykazují žádnou příznivou změnu ve srovnání s předchozími roky ve všech sledovaných zemích s výjimkou Severní Makedonie.

- Jeden z pěti Romů/Travellerů (17 %) nemá ve svém obydlí tekoucí vodu, což je oproti roku 2016 (30 %) zřetelné zlepšení. Pokrok je dán zejména výrazným snížením v Maďarsku a Rumunsku. Tato míra je však stále osmkrát vyšší, než byla v letech 2023 a 2018 u obecné populace EU-27 (2 %). Nepříznivý trend je pouze v Severní Makedonii. V ostatních zemích je trend příznivý nebo se nemění.
- Každý třetí Rom/Traveller (35 %) se při hledání bydlení setkal s diskriminací kvůli svému etnickému původu, což je mírné zlepšení oproti roku 2016 (41 %). Na vnitrostátní úrovni se stejný klesající trend projevuje pouze ve dvou sledovaných zemích – v Česku a ve Španělsku. V Bulharsku, Francii, Maďarsku a Rumunsku se situace zhoršila.

Závěry

Tato zpráva předkládá důkazy o tom, jak Romové/Travelleri ve vybraných evropských zemích uplatňují svá základní práva. Zkoumá, jak opatření a činnosti orgánů EU a jednotlivých zemí jako nositelů povinností vedou ke změnám ve zkušenostech nositelů práv. Výsledky je třeba posuzovat především ve světle platných právních předpisů EU o základních právech, zejména [Listiny základních práv](#) a [Evropského pilíře sociálních práv](#), a ve světle cílů udržitelného rozvoje OSN.

Tato zpráva představuje údaje týkající se Romů a Travellerů v polovině období provádění [rámce EU pro Romy](#), které byly shromážděny v rámci průzkumu agentury FRA zaměřeného na Romy z roku 2024 v deseti členských státech a třech přistupujících zemích. Její struktura vychází z cílů tohoto politického rámce.

Údaje z průzkumu zaměřeného na Romy z roku 2024 naznačují, že v průměru deseti zkoumaných členských států došlo od roku 2016 (2019 v případě Francie a Irska) ke zlepšení přístupu Romů/Travellerů k základním právům, pokud jde o 10 z 16 hlavních ukazatelů používaných pro sledování v [rámci EU pro Romy](#). To znamená, že Romové a Travelleri měli v roce 2024 větší přístup k určitým právům než v minulosti. Patří mezi ně právo na životní úroveň odpovídající zdraví a kvalitě života jednotlivců a jejich rodin (částečné zlepšení), právo na vzdělání (částečné zlepšení), právo na práci (částečné zlepšení) a právo na přístup k preventivní zdravotní péči a na využití lékařské péče.

Situace se zhoršila, pokud jde o oznamování diskriminace, a to navzdory zvýšenému povědomí o institucích zabývajících se lidskými právy a zvýšené důvěře v právní systém a policii. U pěti ukazatelů, které se týkají cílů v oblasti diskriminace (celkově i v jednotlivých oblastech života), segregace ve vzdělávání, rovnosti žen a mužů v zaměstnání a přeplněnosti domácností, nebyla zaznamenána žádná změna. První čtyři přímo souvisejí s právy zaručenými výše uvedenými právními předpisy EU v oblasti lidských práv. Z údajů rovněž vyplývá, že pandemie COVID-19 měla ve všech sledovaných zemích na Romy značný dopad.

Zpráva uvádí řadu příznivých posunů, z nichž všechny souvisejí s výše uvedenými právy. Patří mezi ně méně Romů/Travellerů, kteří se potýkají s chudobou, materiální deprivací a bytovou nouzí, více Romů/Travellerů, kteří důvěřují policii nebo právnímu systému ve své zemi, více dětí z řad Romů/Travellerů, které se účastní předškolního vzdělávání, více Romů, kteří jsou zapojeni do placené práce, a snížení rozdílu mezi Romy/Travellery a obecnou populací, pokud jde o střední délku života při narození.

Stále však existují oblasti, které vykazují nepříznivý vývoj, pokud jde o přístup Romů/Travellerů k základním právům. V uplynulém desetiletí čelili Romové/Travelleri ve všech sledovaných zemích rostoucí míře diskriminace. To platí obecně, ale zejména pokud jde o jejich přístup ke konkrétním socioekonomickým právům (vzdělání, zaměstnání, zdraví a bydlení). Děti z řad Romů a Travellerů jsou stále vzdělávány převážně v segregovaných zařízeních a Romové a Travelleri stále často žijí v přeplněných obydlích.

Z údajů vyplývá, že většiny cílů na úrovni EU stanovených v [rámcí EU pro Romy](#), pokud jde o zvýšení účinného rovného přístupu ke kvalitnímu a udržitelnému zaměstnání, bude do roku 2030 pravděpodobně dosaženo. Zbývajících šest cílů na úrovni EU však do té doby pravděpodobně dosaženo nebude. Žádná země pravděpodobně nedosáhne cílů stanovených na úrovni EU v oblasti anticiganismu a diskriminace, účasti nebo zdraví. Cílů na úrovni EU by se mělo podařit dosáhnout dvěma dvojicím členských států: v oblasti chudoby a sociálního vyloučení (Bulharsku a Maďarsku) a vzdělávání (Bulharsku a Itálii). Po čtyřech zemích pravděpodobně dosáhne cílů v oblasti zaměstnanosti (Bulharsko, Maďarsko, Itálie a Rumunsko) a bydlení (Česko, Řecko, Itálie a Španělsko). Z bližšího pohledu na jednotlivé cíle vyplývá, že všechny země mají největší potíže s těmi, které se týkají snižování rozdílů mezi Romy/Travellery a obecnou populací.

Tato zpráva by nemohla předkládat trendy v přístupu Romů/Travellerů k základním právům, kdyby agentura FRA pravidelně neshromažďovala statistické údaje o Romech/Travellerech. Agentura FRA vyzývá členské státy, aby převzaly odpovědnost za sběr údajů o Romech/Travellerech, a je připravena poskytnout technickou pomoc k dosažení tohoto cíle.

Poznámky na konci textu

-
- (¹) [Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii](#) (Úř. věst. C 326, 26.10.2012, s. 13), články 2 a 6.
- (²) [Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii](#) (Úř. věst. C 326, 26.10.2012, s. 47), články 8, 9, 10 a 19.
- (³) [Listina základních práv Evropské unie](#) (OJ C 326, 26.10.2012, s. 391).
- (⁴) Sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě - [Unie rovnosti: strategický rámec EU pro rovnost, začlenění a účast Romů](#), COM(2020) 620 final, 7. října 2020.
- (⁵) FRA, [EU-MIDIS - Zpráva Data in focus 1: The Roma](#), Úřad pro publikace Evropské unie, Lucemburk, 2009.
- (⁶) FRA, [Situace Romů v jedenácti členských státech EU – Stručně o výsledcích průzkumu](#), Úřad pro publikace Evropské unie, Lucemburk, 2012.
- (⁷) FRA, [Second European Union Minorities and Discrimination Survey – Main results](#), Úřad pro publikace Evropské unie, Lucemburk, 2017.
- (⁸) FRA, [Roma and Travellers in Six Countries - Roma and Travellers Survey](#), Úřad pro publikace Evropské unie, Lucemburk, 2020.
- (⁹) FRA, [Roma in 10 European Countries – Main results – Roma Survey 2021](#), Úřad pro publikace Evropské unie, Lucemburk, 2022.
- (¹⁰) Sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě - [Unie rovnosti: strategický rámec EU pro rovnost, začlenění a účast Romů](#), COM(2020) 620 final, 7. října 2020.
- (¹¹) [Doporučení Rady ze dne 12. března 2021 o rovnosti, začleňování a účasti Romů](#) (Úř. věst. C 93, 19.3.2021, s. 1).
- (¹²) Sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě - [Unie rovnosti: strategický rámec EU pro rovnost, začlenění a účast Romů](#), COM(2020) 620 final, 7. října 2020, příloha 2.
- (¹³) Sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě - [Unie rovnosti: strategický rámec EU pro rovnost, začlenění a účast Romů](#), COM(2020) 620 final, 7. října 2020.
- (¹⁴) [Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii](#) (Úř. věst. C 326, 26.10.2012, s. 13), články 2 a 6; [konsolidované znění Smlouvy o fungování Evropské unie](#) (Úř. věst. C 326, 26.10.2012, s. 47), články 8, 9, 10 a 19; [Listina základních práv Evropské unie](#) (Úř. věst. C 326, 26.10.2012, s. 391).
- (¹⁵) [Směrnice Rady 2000/43/ES ze dne 29. června 2000, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ](#) (Úř. věst. L 180, 19.7.2000, s. 22).
- (¹⁶) [Interinstitucionální vyhlášení evropského pilíře sociálních práv](#) (Úř. věst. C 428, 13.12.2017, s. 10).
- (¹⁷) Organizace spojených národů, [rezoluce přijatá Valným shromážděním dne 25. září 2015 – Přeměna našeho světa: Agenda pro udržitelný rozvoj 2030](#), s. 3.

-
- (¹⁸) Sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě - [Unie rovnosti: strategický rámec EU pro rovnost, začlenění a účast Romů](#), COM(2020) 620 final, 7. října 2020.
- (¹⁹) Rada Evropy, [Descriptive Glossary of Terms Relating to Roma Issues](#), Štrasburk, 2012.
- (²⁰) [Nařízení Rady \(EU\) 2022/555 ze dne 5. dubna 2022, kterým se mění nařízení \(ES\) č. 168/2007 o zřízení Agentury Evropské unie pro základní práva](#) (Úř. věst. L 108, 7.4.2022, s. 1).
- (²¹) Podpůrný tým zvláštního zástupce generálního tajemníka Rady Evropy pro romské záležitosti, „[Estimates and official numbers of Roma in Europe](#)“, tabulka, poslední aktualizace 2. července 2012.
- (²²) [Analytical document accompanying the communication from the Commission to the European Parliament and the Council – A union of equality: EU Roma strategic framework for equality, inclusion and participation](#), SWD(2020) 530 final, 7. října 2020, příloha 2.
- (²³) FRA, [Coronavirus Pandemic in the EU – Impact on Roma and Travellers](#), Bulletin č. 5, Úřad pro publikace Evropské unie, Lucemburk, 2020.

Země:	Česko
Metodika průzkumu:	Náhodná procházka
Pokrytí romské populace v jednotlivých zemích:	87 %, sčítání lidu v roce 2021 v kombinaci s odhady Rady vlády pro záležitosti romské menšiny na rok 2022 na úrovni obcí s rozšířenými pravomocemi
Velikost vzorku:	998
Data terénních prací:	10/08/24 – 03/12/24
Poznámky:	Výsledky založené na malém počtu odpovědí jsou statisticky méně spolehlivé. Výsledky založené na 20–49 nevážených pozorováních v celku skupiny se proto zaznamenávají v závorkách a výsledky založené na méně než 20 nevážených pozorováních v celku skupiny se nezveřejňují (n.p.). Pokud proměnná nebyla vypočtena pro kategorii disagregace, je buňka označena "-"

	EU10 (RS2024)	Země celkem	Ženy	Muži	0-15	16-24	25-44	45-59	60+	Velmi omezená	Omezené, ale ne vážně	Není vůbec omezeno	Všichni / většina sousedů jsou Romové	Někteří / žádní sousedé jsou Romové
Cíl 1 – Anticiganismus a diskriminace														
1. Podíl Romů, kteří se v posledních 12 měsících cítili diskriminováni kvůli tomu, že jsou Romové v klíčových oblastech života, 16+	31	42	39	45	-	40	43	44	38	39	51	40	45	37
<i>1.1 Podíl osob, které se v období 12 měsíců před průzkumem setkaly s obtěžováním motivovaným nenávisť (celkem 5 činů) z důvodu toho, že jsou Romové, 16+</i>	19	41	40	42	-	46	40	39	37	41	47	39	41	41
<i>1.2 Podíl osob, které byly v posledních 12 měsících fyzicky napadeny kvůli tomu, že jsou Romové (ze všech respondentů), 16+</i>	1	3	1	4	-	3	4	2	0	3	4	3	3	2
Cíl 2 - Chudoba a sociální vyloučení														
3. Míra ohrožení chudobou (méně než 60 % mediánu ekvivalizovaného příjmu po sociálních transferech)	70	52	54	50	70	64	37	45	49	61	42	43	62	34
3A Děti ve věku 18 let, které jsou ohroženy chudobou (méně než 60 % mediánu ekvivalizovaného příjmu po sociálních transferech)	77	70	72	67	70	68	-	-	-	n.p.	n.p.	(61)	75	52
4. Podíl osob žijících v domácnosti v těžké materiální deprivaci (nemohou si dovolit 4 z 9 vybraných položek, např. jídlo, zvaní přátel atd.), členové domácnosti, 0+ (%)	37	25	25	26	32	27	20	25	24	32	28	22	30	18
4A Děti ve věku 18 let žijící v těžké materiální deprivaci	40	31	30	33	32	27	-	-	-	n.p.	n.p.	(11)	33	27
<i>2.1 Podíl lidí žijících v domácnosti, která si nemůže dovolit jídlo s masem, kuřetem, rybou (nebo vegetariánským ekvivalentem) každý druhý den</i>	28	20	20	21	20	19	18	21	31	33	26	19	21	19
<i>2.2 Podíl Romů žijících v domácnosti, kde jedna osoba v domácnosti šla v uplynulém měsíci spát hladová, protože nebylo dost peněz na jídlo</i>	20	18	17	19	23	16	16	20	16	25	26	16	24	9
<i>2.3 Podíl romských dětí ve věku 0-17 let žijících v domácnosti, kde alespoň jedna osoba šla v uplynulém měsíci spát hladová, protože nebylo dost peněz na jídlo</i>	19	23	24	21	23	22	-	-	-	n.p.	n.p.	(21)	26	11
<i>2.4 Podíl lidí žijících v domácnosti, která je schopna vyjít s penězi, se setkává s (velkými) obtížemi</i>	59	51	51	50	56	46	50	47	55	66	61	51	59	37
<i>2.5 Podíl lidí, kteří nemají bankovní účet</i>	46	60	60	59	-	62	56	61	70	73	65	56	67	48
Cíl 3 – Účast														
5. Podíl osob, které se v posledních 12 měsících cítily diskriminovány (v jakékoli oblasti) a nahlásily poslední případ diskriminace z důvodu, že jsou Romové	6	7	6	8	-	5	8	7	(9)	(15)	6	6	6	10
<i>3.1 Podíl Romů starších 16 let, kteří NEOznámili poslední případ obtěžování, protože jsou Romové (ze všech lidí, kteří se setkali s obtěžováním)</i>	86	93	92	93	-	95	90	94	98	98	93	92	92	94
<i>3.2 Podíl osob starších 16 let, které neoznámily poslední případ fyzického útoku, protože jsou Romové</i>	77	(70)	n.p.	(78)	-	n.p.	(67)	n.p.	-	n.p.	n.p.	(73)	(67)	n.p.
<i>3.3 Podíl osob starších 16 let, které slyšely o alespoň jednom orgánu pro rovné zacházení, národní instituci pro lidská práva nebo úřadu veřejného ochránce práv</i>	46	61	57	64	-	49	65	63	63	53	59	63	52	74
<i>3.4 Podíl osob, které mají tendenci důvěřovat policii</i>	49	35	38	32	-	33	34	35	47	42	33	34	29	44
<i>3.5 Podíl osob, které mají tendenci důvěřovat soudnímu systému</i>	40	29	31	27	-	30	27	29	36	32	28	29	22	39
Cíl 4 - Vzdělávání														
7. Podíl dětí ve věku od 3 let do povinné školní docházky, které navštěvují předškolní vzdělávání	53	48	38	57	48	-	-	-	-	-	-	-	48	(45)

8. Podíl osob ve věku 20–24 let s dokončeným alespoň vyšším sekundárním vzděláním	32	17	18	16	-	17	-	-	-	n.p.	n.p.	14	14	23
9. Podíl dětí ve věku 6–15 let navštěvujících školy, kde „všechny nebo většina spolužáků jsou Romové“, jak uvedli respondenti (pouze vybrané země)	46	58	60	57	58	-	-	-	-	-	-	-	65	37
4.1 Podíl romských dětí ve věku povinné školní docházky (5-18 let), které navštěvují vzdělávání, členové domácnosti (v závislosti na zemi)	88	99	99	99	99	-	-	-	-	-	-	-	99	98
4.2 Osoby předčasně odcházející ze vzdělávání a odborné přípravy, členové domácnosti ve věku 18-24 let	64	79	77	82	-	79	-	-	-	n.p.	n.p.	84	84	69
4.3 Podíl Romů starších 16 let, kteří se v posledních 12 měsících cítili být diskriminováni kvůli tomu, že jsou Romové, když byli v kontaktu se školskými orgány (jako rodič/opatrovník nebo student)	14	18	21	15	-	(26)	18	11	n.p.	(0)	21	19	15	21
4.4 Podíl osob ve věku 30-34 let s dokončeným terciárním vzděláním	1	0	0	0	-	-	0	-	-	n.p.	n.p.	0	0	0
4.5 Prevalence nenávistně motivované šikany/obtěžování dětí (kvůli tomu, že jsou Romové) během školní docházky v posledních 12 měsících ze všech respondentů, kteří jsou rodiči/opatrovníky dětí školního věku	14	18	19	17	-	(6)	19	19	n.p.	(9)	22	18	19	17
Cíl 5 - Zaměstnanost														
10. Podíl osob, které samy prohlásily svůj status hlavní činnosti za „placenou práci“, 20–64 let	54	55	45	64	-	49	60	49	34	36	48	61	47	65
11. Podíl mladých lidí se současnou hlavní činností, kteří nejsou zaměstnáni ani se neúčastní vzdělávání nebo odborné přípravy (NEET)	47	48	60	36	-	48	-	-	-	n.p.	n.p.	52	57	33
12. Rozdíl v zaměstnanosti žen a mužů: rozdíl v míře placené práce mezi ženami a muži ve věku 20–64 let	31	20	-	-	-	36	16	19	(12)	(-1)	8	23	24	14
5.1 Podíl Romů starších 16 let, kteří se v posledních 12 měsících v práci cítili diskriminováni kvůli tomu, že jsou Romové	22	27	24	30	-	28	25	31	n.p.	(7)	49	25	31	24
5.2 Podíl Romů starších 16 let, kteří se v posledních 12 měsících při hledání zaměstnání cítili diskriminováni kvůli tomu, že jsou Romové	36	47	39	55	-	44	48	48	n.p.	(36)	47	48	50	43
Cíl 6 – Zdraví														
13. Rozdíl ve střední délce života při narození (všeobecná populace vs. Romové)	-	-	6.8	7.9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Očekávaná délka života při narození v letech, Romové	-	-	75.3	68.3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Očekávaná délka života při narození v letech, obecná populace	-	-	82.1	76.3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6.1 Podíl osob, které obecně hodnotí své zdraví jako "velmi dobré" nebo "dobré", 16+	70	66	63	70	-	86	79	48	10	7	22	87	66	67
6.2 Podíl Romů starších 16 let se zdravotním pojištěním	74	94	95	94	-	92	95	96	94	95	90	95	94	96
6.3 Podíl Romů starších 16 let, kteří se v posledních 12 měsících cítili diskriminováni kvůli tomu, že jsou Romové, při přístupu ke zdravotnickým službám	16	22	22	22	-	20	22	23	27	27	29	19	22	23
Cíl 7 - Bydlení														
15. Podíl osob žijících v deprivaci v oblasti bydlení (bydlení v příliš tmavém bytě, prosakující střecha, bez vany/sprchy, bez vnitřní toalety)	47	27	27	26	30	29	25	26	25	38	31	24	32	17
16. Podíl osob žijících v domácnosti, která nemá minimální počet místností podle definice Eurostatu týkající se přeplněnosti	83	81	81	82	96	82	75	74	74	74	69	70	84	75
17. Podíl osob žijících v domácnostech bez vody z vodovodu uvnitř obydli	17	7	6	7	10	5	5	8	1	5	13	4	10	1
7.1 Podíl Romů žijících v domácnostech, které nemají ani toaletu, ani sprchu, ani koupelnu uvnitř bytu	23	4	4	5	6	3	4	3	3	5	9	3	6	1
7.2 Podíl Romů žijících v obydli s prosakující střechou, vlhkými stěnami, podlahami nebo základy nebo hnilobou v okenních rámech podlahy	23	13	12	13	14	15	11	12	10	15	14	11	17	6
7.3 Podíl Romů žijících v domácnosti, která byla v posledních 5 letech nucena opustit ubytovací nebo zastavovací místo	6	4	3	4	6	3	2	6	(2)	(5)	5	2	5	2
7.4 Podíl osob starších 16 let, které se v posledních 5 letech cítily diskriminovány kvůli tomu, že jsou Romové, když hledaly bydlení	35	45	43	47	-	33	51	39	(43)	(36)	52	44	46	43
7.5 Podíl Romů žijících v domácnosti s následujícími problémy v ubytování: znečištění, špínu nebo jiné problémy životního prostředí v dané oblasti, jako jsou: kouř, prach, nepříjemný zápach nebo znečištěná voda	22	29	30	28	34	29	25	29	34	35	42	26	35	19